

Veelvraat

Volgens de eerste beschrijving (in 1518) is de veelvraat “een dier dat karkassen eet, zoveel tot zijn buik bijna knapt. Dan perst hij zichzelf tussen twee dicht op elkaar staande bomen door, leegt zijn maag, om daarna gulzig verder te eten tot het karkas op is”. Tegenwoordig weten we dat dit een fabeltje is. Maar de veelvraat is wel een bijzonder dier, dat prooien kan vangen die wel vijf keer zo zwaar zijn als hij zelf!

Paspoort gegevens

Veelvraat

Verspreiding:

Gulo gulo

Rondom de poolcirkel in Scandinavië, Rusland, Siberië tot in Alaska, Canada en noordwest Amerika.

Voedsel:

vlees van prooien (sneeuwhaas, sneeuwhoen, rendier, eland), eieren, aas en vruchten

Leeftijd:

4 tot 6 jaar

In dierentuinen tot 16 jaar oud.

Gewicht:

10-35 kilo

Draagtijd:

7 maanden

Aantal jongen per keer:

1 tot 4 jongen

IUCN-status:

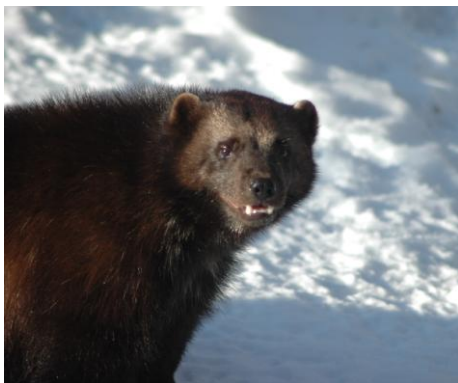
veilig

Hoe zie ik er uit?

Veelvraten hebben een langgerekt lichaam met korte poten. Hun lijf is ongeveer 1 meter lang en 35 centimeter hoog. Veelvraten zijn donkerbruin en ze hebben een pluizige staart. De vacht is erg zacht, zelfs als deze in de winter vochtig wordt. Eskimo's gebruikten de vacht van veelvraten daarom langs de rand van hun capuchon. In de zomer is de vacht wat lichter gekleurd dan 's winters. Hoewel het mannetje iets groter is dan het vrouwtje, zien ze er verder hetzelfde uit.

Waar woon ik?

Sneeuwschoenen

De veelvraat leeft in uitgestrekte bossen (met naaldbomen en/of loofbomen) en op de open toendra van het “hoge noorden” (vlak onder de poolcirkel). Een groot deel van het jaar vriest het in zijn leefgebied. Veelvraten hebben daarom een warme vacht en ook de onderkant van hun poten is behaard. In verhouding tot hun lichaam, hebben veelvraten bovendien hele brede voetzolen. Zo zakken ze niet snel weg in de sneeuw, waardoor ze zich makkelijk kunnen verplaatsen.

Lange afstandsloper

Om voldoende eten te kunnen vinden in de koude winters, hebben veelvraten een groot territorium nodig. Meestal is het minimaal 100 tot 600 km² groot. Binnen dat grote territorium legt de veelvraat vaak 45 kilometer per dag af. Door zijn lange lijf en de korte poten ziet een galopperende veelvraat er erg grappig uit. Op topsnelheid rent de veelvraat zo'n 45 kilometer per uur. Binnen het grote territorium heeft hij geen vaste slaapplek. Om te rusten graaft hij met zijn brede poten meestal snel een hol of hij zoekt een beschutte plek tussen de rotsen.

Wat eet ik?

Geduchte jager

Veelvraten zijn roofdieren: ze eten vlees en jagen op prooien. Meestal vangen ze kleinere prooidieren zoals lemmingen, sneeuw hazen en sneeuw hoenders. In de winter valt hij ook wel eens een grotere prooi aan, zoals een rendier of eland. Dankzij zijn brede sneeuwschoenen, kan de veelvraat een stuk harder door de sneeuw rennen dan deze hoefdieren, die er diep in wegzakken. Als de veelvraat in de winter echt honger heeft, kan hij zelfs een veel grotere wolf of beer van hun prooi verjagen.

Diepvriesmaaltijd

Vaak vindt de veelvraat in het koude noorden echter niet genoeg prooidieren. Daarom haalt hij ook zijn neus niet op voor aas. Om deze kadavers te vinden maakt hij vaak gebruik van raven: die kunnen een dood dier vanuit de lucht eerder zien dan de kleine veelvraat. Al krassend lokken ze de veelvraat naar het bevroren karkas. Met zijn sterke kaken breekt de veelvraat deze diepvriesmaaltijd met gemak open. En als de veelvraat eenmaal een beginnetje gemaakt heeft, kan de raaf met zijn snavel stukjes bevroren vlees van het karkas plukken. Zo helpen raaf en veelvraat elkaar dus! Als het karkas te groot is om in één keer op te eten, begraaft de veelvraat stukken ervan op verschillende plekken in de sneeuw. In de zomer eten veelvraten ook vaak eieren, plantenscheuten en bessen.

Mijn familie en ik

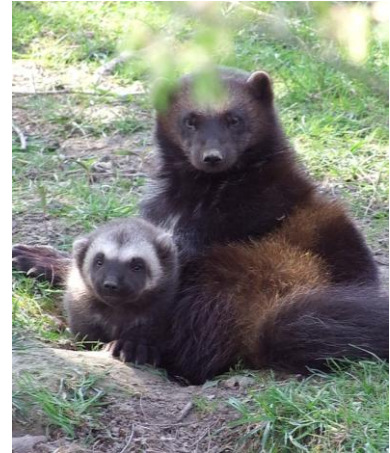
Verwarrende naam

De naam van de veelvraat is in veel talen nogal verwarrend. Het Nederlandse 'veelvraat' en het Duitse 'vielfrass' is waarschijnlijk een vervorming van de oorspronkelijke Noorse naam *Fjellfrass*. Dit betekent 'rotskat'. Maar hoewel in het leefgebied van veelvraten flink wat rotsen kunnen liggen, is de veelvraat geen familie van katten. In het Engels wordt de veelvraat 'wolverine' genoemd, waardoor je zou denken dat hij familie is van de wolf. Maar ook dat is niet waar. De veelvraat is een marter; hij is zelfs de grootste marterachtige die op het land leeft. Bekende Nederlandse familieleden van de veelvraat zijn de boommarter, hermelijn en bunzing.

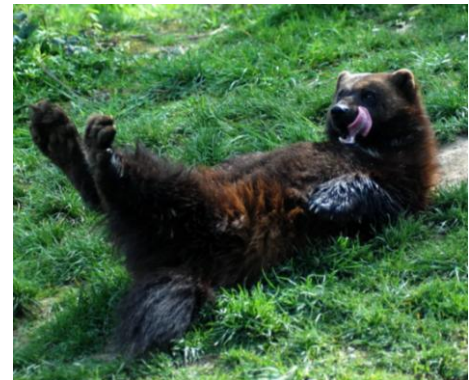
Lange draagtijd?

Omdat ze in zulke grote gebieden leven, is er niet veel bekend over veelvraten in het wild. Meestal worden ze in hun eentje gezien. Als je een groepje veelvraten samen ziet, is dat waarschijnlijk een moeder met haar jongen. In de zomer komen mannetje en vrouwtje veelvraat samen voor de voortplanting. Er is dan voldoende voedsel. Pas 7 maanden daarna worden de jongen geboren, voor een roofdier als de veelvraat is dat erg lang. Ondanks de lange draagtijd zijn de jongen bij de geboorte erg klein, blind en hulpeloos – net als de jongen van andere roofdieren. Dat komt doordat de bevruchte eicellen zich pas na een maand of 5 verder gaan ontwikkelen tot kleine veelvraten. Eigenlijk hebben de kleintjes dus niet 7, maar 2 maanden de tijd om in de buik van de moeder te groeien voordat ze geboren worden. Waarschijnlijk is deze manier van voortplanting een aanpassing aan de winterse omstandigheden in het leefgebied van de veelvraat. In de koudste maanden, wanneer de veelvraat maar weinig voedsel kan vinden, wordt de dracht als het ware een tijdje 'stopgezet'. Moeder veelvraat verbruikt hierdoor zo min mogelijk extra energie, en hoeft dus ook minder te eten. Pas wanneer er weer wat meer voedsel is, beginnen de jongen zich verder te ontwikkelen. Tussen februari en april worden de jongen dan eindelijk geboren, in een warm en veilig hol onder de grond. Bij de geboorte zijn veelvraten sneeuwwit. Na een week of drie gaan de ogen open. Als de jongen vier tot acht weken oud zijn neemt moeder veelvraat hen voor de eerste keer mee naar buiten. De vacht van de jongen is dan al lichtbruin gekleurd en ze hebben een opvallend donker masker rond hun ogen.

Help!

Omdat veelvraten zo'n groot leefgebied nodig hebben, zijn er niet veel veelvraten in de natuur. Veelvraten komen wel in een uitgestrekt gebied rond de poolcirkel voor, maar toch komen ze elkaar niet zo vaak tegen. Een vrouwtje kan pas jongen krijgen rond haar tweede jaar, en veelvraten worden in de natuur maximaal vier tot zes jaar oud. Je kunt je dus voorstellen dat er niet zo snel heel veel veelvraten zullen komen. Een ander probleem is dat veelvraten zogenaamde 'opportunistische eters' zijn – dat betekent dat ze alles eten wat ze tegenkomen; dus ook schapen, rendieren en ander vee. De mensen die in het leefgebied van veelvraten wonen, vinden de veelvraat daarom geen leuk dier. In de meeste landen waar de veelvraat voorkomt, mogen boeren zelfs op de veelvraat jagen. Daardoor komen er nog minder veelvraten. Door bewoners en boeren te informeren over de rol van de veelvraat in de natuur, en daarnaast het vee te beschermen tegen roofdieren, kunnen mens en veelvraat toch goed samenleven.

Wist je dat...

- ... in Europese dierentuinen zie je niet veel veelvraten. Binnen Nederland leven alleen in GaiaZOO veelvraten.
- ... veelvraten tot 10.000 jaar geleden ook in het wild in Nederland leefden? Ze stroopten de koude vlaktes van de IJstijd af op zoek naar eten.
- ... veelvraten ook goed kunnen zwemmen en in bomen klimmen?

Filmpjes

Enkele filmpjes van veelvraten in GaiaZOO zie je hier

- [Educatief filmpje over veelvraten](#)
- [Spelende veelvraten in de sneeuw](#)
- [Moeder veelvraat met jong van 7,5 week oud](#)
- [Moeder veelvraat spelend met jong](#)

Op [de filmpjes op de website van ARKive](#) zie je hoe veelvraten in de natuur leven, hoe ze jagen, eten en dat ze sneeuwwitte jongen krijgen.

Wil je weten in welke dierentuin je deze diersoort in het echt kunt zien, gebruik dan de 'Dierzoeker' op www.nvddierentuinen.nl.